

Musiikin tekijänoikeusasiat

MUPE-seminaari 29.9.2012

Esittely

- 2000-2003 IFPI Finland
- 2004- Oikeuspalvelu Vire
- 2007-2010 Kansanmusiikki-instituutti
- 2011- PKAMK

Miksi lupa-asiat ovat vaikeita?

- Juridiikan soveltaminen tekniikkaan
 - Jälkeenjääneisyys
 - Vaikeatulkintaisuus
- Pirstaloituneet käyttötavat & Pirstaloituneet sopimistavat
 - OKM → Kopiosto, Teosto ja Gramex → Oikeudenhaltija tai muu edustaja (esim. Manageri, Levy-yhtiö, Muusikkojen liitto)
- Oikeudet vs käytänteet lupa-asioissa
 - Lupasopimusten yksityiskohtaisuus

Termejä

- Julkistaminen Vs Julkaiseminen
 - Teos saatettu saataville millä tahansa tavalla Vs Teoksen fyysisiä kappaleita saatettu saataville myymällä tms.
 - nuottikirja vs nettijulkaisu
- Esittäminen Vs Välittäminen
 - Esittäjä ja yleisö samassa tilassa Vs eri tilassa
 - Luokkaopetus / konsertit Vs verkon kautta / tv- ja radiolähetykset / kaiuttamalla naapurirakennukseen

Oikeuksien määräaikaisuus (suojaajat)

- Koskee sekä taloudellisia että moraalisia oikeuksia
- Suoja-ajan lakkaamisen jälkeen ”vapaata riistaa”
 - (Poikkeuksena ”klassikkosuoja”)
- Huom! Tarkkana mitkä oikeudet vanhentuneet
 - esim. Jazz-levyjen uudelleenmyynti vrt ”YLE Yöklassinen”

Musiikin suoja-ajat

- Säv, San, Sov < 70 v. viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta
 - uusi itsenäinen sovitus sävelteokesta = uusi suoja-aika
 - ← Mitä versiota halutaan käyttää: esim. ”trad”... vanha sovitus... uudempi sovitus
- Esittävä taiteilija
 - 50 v. tallenteen ensijulkaisu- tai esitysvuodesta
 - saman kappaleen uusi levytys → uusi ensijulkaisu ja suoja-aika vrt. uusintapainos
- Äänite- (+ elokuva) tuottaja
 - 50 v. ensijulkaisu- tai tallennusvuodesta
 - Ei teostasovaatimusta (vrt. taiteilija)
- Huom! Uusi EU-dir. 50 → 70 vuotta (myös äänitetuottajat)

Oikeuksien hallinnointitavat

Yksinoikeus: sovittava ennen käyttöä < tekijä tai järjestö

Sopimuslisenssi: sopimus etukäteen aina järjestön kautta

Pakkolisenssi: maksettava kohtuullinen korvaus järjestölle (jälkikäteen)

VALOKOPIOINTI OPETUKSESSA

- OKM hankkii valokopiointiluvat keskitetysti ministeriön alaisille musiikkioppilaitoksille
 - muut - lupa Kopiostosta (samoilla ehdoilla mutta maksavat itse)
 - Valokopiointi = perinteinen fyysinen monistaminen
 - Digitaalinen lähde ok (jos myös julkaistu), ei digitaalinen lopputulos
- Lupaehdot (Kopioston sivuilla)
- Käyttötarkoitus
 - **Opetus**, tutkimus, hallinto

Ei keskitetyn luvan piirissä (erillislupa Kopiostolta tai oikeudenhaltijalta)

- maksupalveluasetuksen piirissä oleva työväen- ja kansanopistotoiminta
- työ-, harjoitus- tai vastauskirjat, julkaistut diakuvat tai piirtoheitinkalvot
 - Poikkeuksena etäopetuksessa mallivastausten kopiointi kirjasta opiskelijalle
- maksullinen kopiointi
 - Maksulliset monisteniput vaikka omakustannehintaan
 - vrt. kopiokorttien myynti ← opiskelija omaan käyttöön

Lupaehdot

- Kirjallinen materiaali
 - samoille opiskelijoille yhden lukukauden aikana tietystä julkaisusta enintään 20 sivua
 - ei enempää kuin puolet koko julkaisusta
 - Huom! Ei rajoituksia monelleko opiskelijalle kopiot tehdään
- Nuotteja koskevat erityisehdot
 - Enintään 10 sivua
 - Nuotit esityksiin + valmistautumiseen < ok jos kyseessä
 - Opetustilanne
 - Oppilaitoksen järjestämä maksuton tilaisuus, jossa yleisönä on pääasiassa oppilaitoksen opiskelijoita, heidän omaisiaan sekä henkilökuntaa
 - Kuoro-, yhtye- ja orkesterinuotit - vain opetusta varten
 - Muu käyttö < kustantaja tai esim. www.kuorolaulut.fi

DIGILUPA OPETUKSESSA

- = sähköinen kopiointi (skannaus, jos lähde fyysinen)
- Keskitettyä lisensointia ei ole musiikkialan oppilaitoksille
 - Kunta- tai oppilaitoskohtainen lupa
- Digilupaa ei saa
 - **Nuotteihin**
 - **laulun sanoituksiin**
 - työ- ja harjoituskirjoihin, kotimaisiin näytelmiin

Lupaehdot - digilupa

- Mistä voi kopioida
 - Laillinen verkkolähde tai painetut julkaisut
- Kuka voi kopioida?
 - opettaja, muu oppilaitoksen henkilökuntaan kuuluva ja oppilaitoksen opiskelija
- Mitä voi kopioida (Ammattioppilaitoslupa)
 - Skannaus – per teos 15 sivua / max. 15 %
 - Verkkoaineisto – max 20 ”sivua” samalta sivustolta

- Mihin voi käyttää?
 - skannata painettuja julkaisuja
 - kopioida ja käyttää avoimessa internetissä olevaa tekijänoikeuden suojaamaa aineistoa
 - ellei oikeudenomistaja ole kieltänyt kopiointia
 - välittää aineistoa koulun suljetussa verkossa.
- Hinta ammatillisessa koulutuksessa
 - oppilaskohtainen korvaus on 3,82 € (sis. alv 9 %)

Maksulliset konsertit

- Muu kuin opetuskäyttö = juhlat, konsertit
- Teostolla on Kuntasopimus MUTTA SML alaisten musiikkioppilaitosten konsertit erikseen!
 - Raportointi: SML alaiset oppilaitokset > SML > Teosto > laskutus oppilaitoksille
- Muut luvat < Teoston tariffit

Gramexin lupaehdot - musiikin tallennus & muu esitys kuin opetus

- Kuntasopimukset < kunnan omistamat oppilaitokset
 - Ei koske tallentamista vrt Teosto
- Muut Äänitteen esittäminen
- Äänitteen tallentaminen
 - Esim.
 - biisikohtainen lupa 1,13/ 0,7 (sis. käyttö) € + alv > maksu hakiessa eikä laskutuslisää > ”by out”
 - 200 biisin könttä / 100 € < ei raportointivelvoitetta
 - Musiikkivideoiden esittäminen (sivuston alalaita)
 - Huom! Aina saatava lupa, myös kun esitetään opetuskäytössä < elokuvateoksia

Koulun tuottama äänite

- Tallentaminen ei kuulu kuntasopimusten piiriin eikä ole erillisiä oppilaitoskohtaisia sopimuksia
- Tallennuslupaehdot < Teosto NCB
 - Omaa musiikkia – ”toimistomaksu” 65 €
 - Muiden musiikkia
 - Ohjeet
 - Hinnat

Kopiointi yksityiseen käyttöön

- Kaikki teoslajit paitsi tietokoneohjelmat
- Kaikki lailliset lähteet (paitsi E-kaupan kohteena olevat yms. teknisesti suojatut)
- Käyttö OK
 - Opiskelija omaan käyttöön tai parille kaverille
 - Opettaja – esim. oman ammattitaidon kehittämiseksi - itselleen
- Käyttö ei OK
 - Opettaja opiskelijoille (mutta ok jos valokopiointiluvan piirissä)
 - Sävellysteoksen kopiointi toisen puolesta
 - Kaveripiiri avoimessa verkossa

Siteeraus

- ”Julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa”
 - Saatavilla luvallisesti
 - Lainaustarkoitus > vetoamisfunktio
 - esimerkki, arvostelu
 - Laajuus
 - Käyttöyhteys
 - Teoslaji
 - Ei 4-tahdin tms. sääntöä musiikissa

- Muuta
 - Otettava sellaisenaan (ei muuntelua)
 - Lähde (tekijä ja mistä otettu) ilmoitettava
 - Samplays < yleistä < puuttuminen harvinaista?
 - Lupa kannattaa kysyä jos helppoa!
- Tekijänoikeusneuvoston lausuntoja - siteeraus opetuksessa (tulkintaa)
 - Musiikin verkko-opetus (TN 2002:11)
 - Videoleike opetuksessa (TN 2002:16)

Muita yleisiä käyttöjä ilman lupaa

- Sanoituksen saa liittää fyysiseen konserttiohjelmavihkoseen (24 §)
- Laillisesti hankitun (ostaminen, lainaus) fyysistä nuottia saa näyttää opiskelijoille (19 §)

(Musiikin) opetusta koskevat poikkeukset

- Vain ei-ansiotarkoituksessa harjoitettava opetustoiminta saa helpotuksia
 - Esim. [TN 2000:11](#) ”Taidetanssin oppilaitos” ei ole
 - Rahoituspohja ratkaisi vaikka ei tuottanut voittoa < tiukka tulkinta ... esim. Konservatorilla lapset vs ammattiopiskelijat?

Soittaminen luokassa

- **Julkaistun teoksen esittäminen opetuksessa on vapaata**
(21 §)
 - Ei koske
 - Vain julkistettua materiaalia
 - (= yksinomaan televisiossa tai radiossa soitettua esitystä tai vain verkossa olevaa materiaalia!??)
 - Onko verkkomateriaalia julkaistu tai koskaan tarkoitus julkaista / Ruotsissa ei enää ongelma / [Kopioston ohjeistus](#)
 - Elokuvia tai näytelmiä
 - Tallentamista
 - On opetusta
 - Live-esitykset + äänitteiden soittaminen läsnäolevalle opiskelijajoukolla
 - Ei ole opetusta
 - juhlat, konsertit (SML keskitetty lupa)

Etäopetus videon välityksellä

- = ei mene suoraan lain mukaan luvatta koska on oikeudellisesti välitystä < välityslupa? < laki ajastaan jäljessä!!
- Käytänteissä selvitettävää...
 - Teosto: kattaako SML /kuntalupa suoran etäopetuksen?
 - Gramexin tulkinta tarvitaanko lupa?
 - Jos kielteinen vastaus, TN tulkinta voidaan hankkia?

Harjoitettavan musiikkiesityksen tallentaminen

- Esitysten väliaikainen tallentaminen opetuksessa ei edellytä lupaa
 - Vain opetustilannetta varten (vrt. esim. julkaisutarkoitus)
 - Opettajan tai oppilaan esitys opetuksen yhteydessä
 - Myös vieraileva opettaja.... Muusikkovierailija?
 - Kattaa myös orkesterit ja kuorot
 - Väliaikaisuus
 - Vain samaa tai seuraavaa tuntia varten?
 - Kenen opetukseen - samalle opiskelijalle /ryhmälle

Televisio- ja radio-ohjelmien esittäminen opetustoiminnassa

- OKM > keskitetty lupa ministeriön alaisille oppilaitoksille
 - Muut oppilaitokset, ehdot samat mutta maksu itse
- Mistä voi tallentaa ja mitä ohjelmatyyppejä? kts. Linkki
- Käyttötavat
 - Teoksia voi paitsi tallentaa, myös välittää oppilaitoksen omassa sisäisessä verkossa. Myös eri oppilaitoksia yhdistävässä suljetussa verkossa olevan verkkopalvelimen käyttö on sallittua.

Musiikin verkko-opetus

- Ei erillistä opetukseen
 - Sopimuslisenssimalleja ei vielä käytössä
- Tarvitaan jos kyse ei ole suljetusta ympäristöstä
 - Erilaisia tulkintoja **onko intranet joskus suljettu piiri**
 - Tekijänoikeusjärjestöt ja tietyt tutkijat – ei koskaan
 - nuoremmat tutkijat – kyllä jos kerrallaan alle 20 henkeä pääsee tunnuksilla
 - Ei vielä oikeuskäytäntöä
- Teoston nettilupa (hinnat yms)
 - Maksuton käyttäjälle
 - Streaming
 - musiikin määrä 20 min - 9 h /kk
 - Äänitteet ja videot (ei synkronointi)

- Gramexin nettilupa (kaupallinen äänite / video)
 - Kts. Edellä Gramex luvat

- Huom! Gramexin nettimandaatti kapea
 - Nettiradiot
 - 30 min näytteet / minuutin pituiset erillisluvalla
 - Gramexin ohjeistus: ensin yhteys voiko hoitaa tapauskohtaisesti < helpompaa kuin suoraan oikeudenhaltijoilta

Linkitys

- Netin kantava idea perustuu linkitykseen... tiedon halutaankin löytyvän vs tekijänoikeus
- Ei säännelty erikseen lailla < ei kappaleen valmistamista... saataville saattamista?
- Tekijänoikeusneuvosto yms: hyvän tavan mukaisia linkkejä ainakin vievä linkki
 - Myös upotuslinkki jossa upotuskoodi alkuperäiseltä?
- Ongelmallisia?
 - Tuova linkki... esim. kehyslinkki
 - Syvälinkki (ainakin kaupalliset sivustot)

Kuka omistaa opetusaineiston tekijänoikeudet?

- Oikeudet syntyvät tekijälle ← opettaja (...opiskelija)
- Siirtyminen **sopimalla**
 - Kirjallinen, Suullinen... hiljainen sopiminen (passiivisuus vaarallista)
 - TES, työsopimus ← ei ole opetustoiminnassa...tulossa?
 - Ei alan käytäntöjä joihin työnantaja voisi vedota?
 - Ahdas tulkinta < oikeus ei siirtynyt jos asia epäselvä

Normaalikäyttöolettama

- = työntekijän **työtehtävien tuloksena** syntyneet (taloudelliset) oikeudet siirtyvät työnantajalle tämän **normaalin toiminnan edellyttämässä laajuudessa** (yksinoikeudella)
- Ei yleensä sovellettu opettajiin... opetuksen toteuttamisen vapaus
 - Etäopetus... pakko tuottaa aineistoja?
 - Musiikin opettajilla ei ole määritelty sävellystyötä, tuskin sovittamistakaan
- Laaditaanko aineistoja työaikana.... Miten kokonaistyöaika määritelty?
- Voiko työnantaja tulevaisuudessa määrätä valmistelemaan aineistoja?
 - Tes/työsopimus, direktiovalta Vs opetuksen vapaus (korkeakouluopetus nauttii korkeaa suojaa, entä muut)?